

Frederikshavn Sanat Müzesi ve Ekslibris Koleksiyonu

Prof. Hasip Pektaş

Işık Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi,
Görsel İletişim Tasarımı Böl. Öğr. Üy. ve
İstanbul Ekslibris Derneği Başkanı

hasipp@ttmail.com

Makalenin tamamı
30 Ocak 2017'de kabul edildi

Özet

Ekslibris, insanı en yakın noktasında sanat ile buluşturur. Bir mülkiyet işareti olmanın yanında değiş-tokuş yapmaya ve paylaşmaya elverişli bir sanat dalıdır. Binlerce sanatçısı, koleksiyoncusu yanında çok az sayıda müzesi vardır.

Sahip oldukları önemli koleksiyonları ile, Danimarka'da Frederikshavn, Almanya'da Gutenberg, Belçika'da Sint-Niklaas, Rusya'da Moskova, İtalya'da Mediterraneo, Çin'de Shanghai Fuxihanzhai, Polonya'da Malbork, Fransa'da Nancy, Ukrayna'da Odessa Lewych ve Türkiye'de İstanbul Ekslibris Müzeleri, dünyanın önemli ekslibris müzeleridir. Bunlardan koleksiyonunu dijital ortama da taşıyarak kitlelere ulaşmayı başaran en önemli müze, Frederikshavn Sanat Müzesi ve Ekslibris Koleksiyonu'dur.

Anahtar Sözcükler: Ekslibris; Müze; Koleksiyon; Yerel Yönetimler; Dijital Ortam

Oleg Denisenko

Gennady Pugachevsky

Müzeler dünya mirasının korunduğu yerlerdir. Modern müzeciliğin misyonu, toplumu eğitmek, sosyal ve kültürel açıdan gelişmesini sağlamaktır. ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi) tüzüğünde müze, “Toplumun ve onun gelişiminin hizmetinde, kamuya açık, eğitim, çalışma ve haz amacıyla insanlığın ve etrafındakilerin somut ve soyut mirasını toplayan, muhafaza eden, araştıran, ileten ve sergileyen, kar amacı gütmeyen kalıcı bir kuruluştur.” diye tanımlanır.

Yerel yönetimler, kültürel alandaki görevlerin ve hizmetlerin yerine getirilmesinde ve özellikle kültürel eserlerin korunmasında en uygun kararlar alabilecek ve onları koruyabilecek en yetkili organlardır. Yerel yönetimler, kanunların kendilerine verdiği görev ve yetkiler kapsamında, kent halkının kültür ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çeşitli hizmetler sunmaktadır. (Öztaş, Zengin, 2008, s.155)

Pek çok ülkede yerel yönetimler sorumluluk duyup kentlerinde bazı müze oluşumlarına da destek vermekte ve maddi katkı sağlamaktadır. Yerel yönetimlerin bu tür hizmetlerinin kentin tanıtımına da ciddi katkılar sağladığı bir gerçektir. Hele de özel bir konuda açılmış ve iyi bir koleksiyona sahip bir müze ise sadece yerel halk için değil, uluslararası düzeyde meraklıları için de çekim merkezi haline gelebilmektedir. İnsanlar, farklı bir müzeyi görmek için kilometrelerce yolu katetmektedirler. Ekslibrise ilgi duyanlar için bunlardan biri, Danimarka'daki Frederikshavn Sanat Müzesi ve Ekslibris Koleksiyonu'dur. Bilindiği üzere ekslibris, kitapseverlerin kitaplarının iç kapağına yapıştırdıkları üzerinde adlarının ve değişik konularda resimlerin yer aldığı küçük boyutlu özgün yapıtlardır. Kitap ile kitap sahibi arasındaki bir bağıdır. Sözcük olarak "...nın kitaplığından" veya "...nın kütüphanesine ait" anlamına gelir (Pektas, 2014).

130 —

Müze Galerisi

Frederikshavn Sanat Müzesi ve Ekslibris Koleksiyonu

Almanya'daki Gutenberg, Belçika'daki Sint Niklaas, Rusya'daki Moskova, İtalya'daki Mediterraneo, Çin'deki Shanghai Fuxihanzhai, Polonya'daki Malbork, Fransa'daki Nancy Kütüphanesi, Ukrayna'daki Odessa Lewych ve Türkiye'deki İstanbul Ekslibris Müzeleri gibi sayısı çok az olan ekslibris müzeleri içinde en önemli ve en büyük koleksiyona sahip olanı Frederikshavn Sanat Müzesi ve Ekslibris Koleksiyonu'dur.

Kay Voigtmann

Marina Richter

Klaus Rödel ve Ekslibris Vitrinleri

Müze kütüphanesinde Türkiye'den kataloglar

Bağışlanan ekslibris grupları ve kutuları

Müzedeki koleksiyonların yer aldığı ve ekslibrislerin fotoğraflanarak belgelendiği geniş bir bodrum ile galeri katları bulunmaktadır. Her yıl 20'ye yakın ekslibris sergisi açılan müzede ayrıca 6-8 farklı yerel sanatçının eserlerine ve uluslararası çağdaş sanat sergilerine yer verilmektedir. Müzenin ekslibris koleksiyonu, Hartvig Thomsen, Jensen Tusch, Johny Kohler, Klaus Rödel, P. Th. Albrechtsen ve Wolfram Körner'in bağışladığı ekslibrisler ile biriktirilen diğer ekslibrislerden oluşmaktadır. Şüphesiz böylesine büyük bir koleksiyona dünyanın önde gelen sanatçıları da katkı sağlamakta, ekslibrislerini yollamaktadır. Koleksiyonda çeşitli ülke sanatçılarından farklı teknik ve konularda eserler bulunmaktadır. Ekslibrisler bağışçısının logosunun da yer aldığı özel kutularda saklanmakta, sanatçının soyadı alfabetik sırasıyla yerleştirilmektedir. Müzeye giriş yapan her ekslibris özel bir kamera sistemiyle belgelenmekte ve bilgisayara aktarılmaktadır. Ekslibris sanatçısının adı soyadı, ülkesi, tekniği, yapım yılı ve kimin için yapıldığı kaydedilmektedir. İnternet ortamına aktarmada gereken titizlik gösterilmektedir. Ve elbette bu işler gönüllü bir grup tarafından yürütülmektedir. Çünkü bütçesinin büyük bölümünü spora ve yaşlı nüfusun bakımına ayıran kent belediyesi, son dönemlerde müzeye katkısını azaltmıştır.

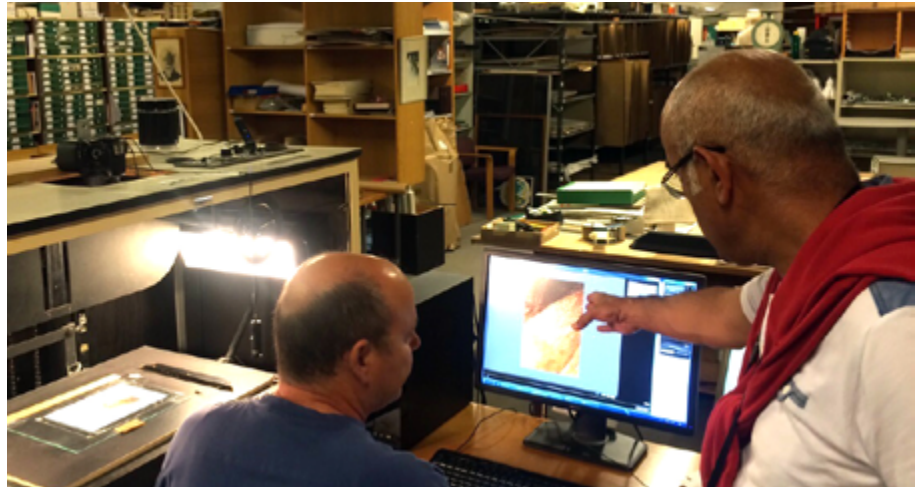
Detlef Olschewski

Kitap ve hediyelik satış bölümü

Müze girişi

Ekslibrislerin fotoğraflanarak bilgisayara aktarıldığı bölüm

Müze girişinde yer alan kitap, katalog, ekslibris ve hediyelik ürünler internette de satılmaktadır. Müzenin ana caddeye bakan cephesine müzeye ilgi çekmek için büyük bir bronz maske asılmıştır. Bu maske, 1941 yılında kurulan, 100'e yakın üyesi ile müzeye katkı veren Danimarka Ekslibris Derneği'ne yardım edilmesi anlamında da bir simgedir.

Frederikshavn, Danimarka'nın kuzey doğusunda 23.000 nüfusa sahip bir liman kentidir. Güneyindeki Aalborg kentine uçakla, oradan da trenle Frederikshavn'a ulaşılabilir. Parallevej caddesi 16 numarada yer alan

Frederikshavn Ekslibris Müzesi, Pazar ve Pazartesi günleri dışında saat 10-16 arası açıktır. Giriş ücreti 35 DKK'dur. (yaklaşık 15 TL).

<http://frederikshavnkunstmuseum.dk> adresinden müze hakkında daha detaylı bilgi alınabilir.

Müzenin hedefi, sadece ülke içine değil dünyaya da açılmak olduğundan modern teknolojiler de kullanarak online bir müze oluşturmuştur. Bu amaçla müze koleksiyonunu düzenli olarak dijital ortama aktarmaktadır. Frederikshavn Dijital Ekslibris Müzesi, art-exlibris.net adresinden takip edilebilir.

Julian Jordanov

art-exlibris.net dijital ekslibris müze arayüzü

Karel Benes

Klaus Rödel ile söyleşi

King Christian ve Roblon Vakıflarının destekleriyle 2012 yılında kurulan art-exlibris.net dijital web sitesi, ilgilenenlere 450.000 orijinal ekslibrisi görme fırsatı vermektedir. Kuruluşunun ilk 6 ayında 4.500 ziyaretçi çeken bu kapsamlı web sitesini bugüne kadar 500.000'in üzerinde ziyaretçisi olmuştur. 51 ülkeden ekslibris örneklerinin olduğu web sitesinden yaklaşık 110 ülke sanatçısı ve koleksiyoncusu yararlanmaktadır. En yoğun yararlanan ülkelere Almanya, USA ve Danimarka'dır. 1700'lü yıllara kadar uzanan ve günümüze kadar gelen peryotlara bölünmüş koleksiyon üzerinde, ekslibris sanatçısına, sahibine, konusuna, tekniğine ve dönemine göre arama yapılabilmektedir. Soyut, hanedan arması, süper ekslibris, müzik, mitoloji, nü, astroloji, kadın, teknoloji, mimari, erotik, sanat, baykuş, tiyatro, sirk, böcek, ağaç, kitap, kelebek, kuğu, portre, tipografi, kaligrafi, şarap, kedi, çocuk, din, çiçek, deniz, romantizm, antik, tıp, orman, deniz, manzara, savaş, spor, bilim, dans, dünya, ejderha, ölüm, şeytan, tekne, Don Kişot, Hermes gibi pek çok konuda tarama yapmak mümkün. Ayrıca çok sayıda dil seçeneği de vardır. Web sitesi yılda 5-6 defa güncellenmektedir.

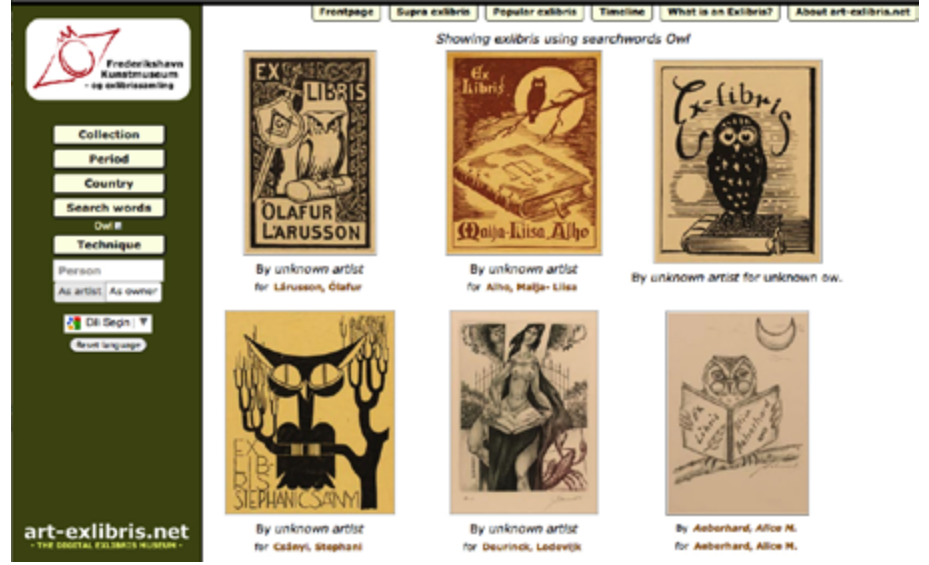
Ekslibris, pek çok ülkede; özellikle Avrupa ülkelerinde, Rusya'da, Çin'de, Japonya'da yaygın olarak kullanılmakta, koleksiyonculuğu yapılmaktadır. Sahibine bir ayrıcalık kazandırmaktadır. Kitaplarında ekslibris olan

Mauricio Schvarzman

Josef Weiser. Ekslibris ve kalıbı

art-exlibris.net dijital ekslibris müzesi baykuş ekslibrisleri sayfası

kişiler kendi adına özel bir eser tasarlanmış olunmasından mutluluk duymaktadırlar. Ekslibris koleksiyonuna sahip olanlar ise yapıldığı döneme ait kültürel, tarihsel özellikler taşıyan bu eserler ile zenginliklerini göstermekte, bunları paylaşarak saygınlıklarını artırmaktadırlar. Sanatçısına da geniş yaratım olanağı veren ekslibrisin en iyi paylaşım yeri müzeler ve web siteleridir. Müzeler, ziyaretçilerinin kendiliğinden gelmesini beklemek yerine, geçici sergiler düzenleyerek, panel ve konferanslar yaparak, workshoplar organize ederek çekim merkezi olmayı sürdürmektedirler. Etkili bir tanıtım kampanyasıyla, sosyal medya kanalıyla ya da müzeyi dijital ortama taşıyarak kitlelere ulaşmak mümkündür. Bunu en iyi başaran müzelerden birisi Frederikshavn Sanat Müzesi ve Ekslibris Koleksiyonu'dur.

Kaynakça

Frederikshavn Ekslibris Müzesi: <http://frederikshavnkunstmuseum.dk>

Frederikshavn Ekslibris Koleksiyonu: <http://art-exlibris.net>

İstanbul Ekslibris Derneği: <http://www.aed.org.tr>

İstanbul Ekslibris Müzesi: <http://ekslibris.isikun.edu.tr>

Ulakbim Dergi Park: <http://ulakbim.dergipark.gov.tr/ije>

"Museum Definition". ICOM The World Museum Community, accessed May 11, 2015, <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/>

Önder, Alev - Abacı, Oya - Kamaraj, Işık. 2009 "Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı Projesi": İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara Örneği, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 25. accessed April 22, 2015. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/pauefd/article/view/5000056145/5000053354>

Pektaş, Hasip. 2014. Ekslibris, İstanbul: İstanbul Ekslibris Derneği Yayınları.